

Medisinhistorisk kildeutgivelse

John Arderne, Torgny Svenberg,
Peter Murray Jones
Ardernes practica
160 s, ill. Lidingö: Fri Tanke förlag, 2014.
Pris SEK 230
ISBN 978-91-86061-99-9

I Kungliga Biblioteket i Stockholm befinner det seg et håndskrift datert 1412. Tittelen er *De Arte Phisicali et de Chirurgia*. Det er skrevet av Master John Arderne fra Newark, Nottinghamshire, England og må leses som en håndbok i medisin og kirurgi. Forfatteren regnes av enkelte som en av kirurgiens fedre i hjemlandet. Hans fødselsår oppgis til 1307, mens dødsåret angis noe forskjellig – her står det ca. 1390. Håndskriftet er omfattende og har en rikholdig tekst på latin, ledsaget av tallrike fargeillustrasjoner. To forhold er spektakulære ved dette manuskriptet. For det første at det ad ukjente veier er kommet til biblioteket i Stockholm på midten av 1700-tallet. Der nest er det formatet. Manuskriptet er en pergamentrull der begge sider er i bruk, og det måler 542 × 36 cm!

Den foreliggende bok gjengir innholdet, i hovedsak basert på en oversettelse til engelsk fra 1922. Teksten er sammenholdt med originalen, revidert og kommentert. Den er oversatt videre til svensk og utgitt sammen med de fargerike illustrasjonene i et betydelig mer håndterbart, normalt bokformat. Fagfolk fra flere disipliner har vært engasjert, så vi har foran oss en kildeutgivelse av beste merke.

De ulike tekstavsnittene gir et interessant bilde av medisinsk tenkning i England på slutten av 1300-tallet. Det gis råd for sykdommer og symptomer av alle slag. Graviditet og fødsel er også med. Hele veien er det supplerende illustrasjoner, i alt 130 stk. De er godt gjengitt og vil sikkert bli flittig reproduisert videre.

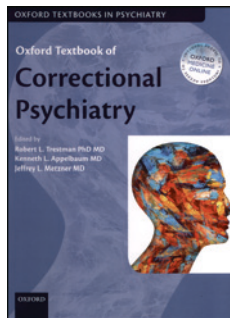
På ett punkt vil jeg imidlertid arrestere utgiverne: Om illustrasjonene står det at de er «ofta både konstnärliga och humoristiska». Kanskje er det vi i dag som ser det slik. I samtiden var dette alvor, og det er sannsynligvis tidens formspråk vi ser. Det er et manuskript om medisinsk hjelp i en tid da man virkelig trengte medisinsk hjelp. Der er alltid en fare for at leseverdige tekster som dem vi finner her, blir oppfattet som kuriøse og fornøyelige av nåtidens lesere. De plagene som omtales i håndskriftet, og de behandlingsmetodene som foreskrives, var aldeles ikke morsomme i samtiden.

Jeg anbefaler boken.

Øivind Larsen

Professor emeritus, Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo

Utfyllende om psykiatri i fengsel

Robert L. Trestman, Kenneth L. Appelbaum,
Jeffrey L. Metzner, red.
Oxford textbook of correctional psychiatry
468 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
2015. Pris GBP 97
ISBN 978-0-19-936057-4

I USA sitter 2,7 millioner mennesker i fengsel, det tilsvarer litt mer enn halvparten av den norske befolkning. Andelen av den amerikanske befolkningen som er fengslet, er ti ganger høyere enn i Norge. Mer enn halvparten av de innsatte har symptomer på psykisk sykdom. Det er tre ganger så mange personer med psykiatriske problemstillinger som behandles i amerikanske fengsler enn de som behandles i psykiatriske institusjoner. Å håndtere denne store gruppen krever god kunnskap om hvordan man forholder seg til innsatte med psykiske lidelser innenfor fengselsmurene. I USA har det vært utgitt flere bøker om fengselspsykologi og fengselspsykiatri. Målgruppen i Norge vil være fengselsleger, psykiatere, psykologer og sykepleiere som arbeider i fengsel.

Boken består av 73 kapitler forfattet av redaktørene og et stort antall bidragsyttere. Den er innbundet, og størrelsen er tilnærmet A4. Det er tabeller der det er hensiktsmessig. Hvert kapittel avsluttes med et resymé som oppsummerer gjennomgått tekst. Med boken følger et 12 måneders internettabonnement som kan leses på nettbrett eller PC. Dette er ikke i form av en app, man får derimot adgang gjennom forlagets nettside. Når man først får dette til å virke, fungerer det godt. Referanselistene på slutten av hvert kapittel er fylldige, og i nettversjonen kan man klikke seg videre inn på resymeer av de artiklene som finnes i *Medline*.

Innholdet er omfattende. Det spenner fra fengslingens historie i Amerika, via praktiske og etiske forhold knyttet til å arbeide i fengsler, til internasjonale likheter og forskjeller i det psykiatriske tilbudet i en rekke land.

Bidragsytterne gir en fylldig innføring i de problemene som fengselslegen og det psykiske helsevernet møter. Her kan jeg nevne innsatte med symptomer på psykose, håndtering av kriser og abstinens hos nyinnsatte, selvmordsvurderinger, undersøkelse og behandling av mennesker fra ulike nasjoner, bruk og ikke minst misbruk av forskrevne legemidler og hvordan forholde seg til den ikke uvesentlige andelen simulanter som søker fordeler og særbehandling. Mye av dette har meget god overføringsverdi til norske forhold.

Bjarne Haukeland

Fengselslege, Ila fengsel og forvaringsanstalt
Bærum